

Fingrid Oyj
Satu Vuorikoski
PL 530
00101 Helsinki

YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELTU PÄÄTELMÄ PYHÄNSELKÄ – NUOJUA 400 + 110 KILOVOLTIN VOIMAJOHTOHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Hankkeen nimi

Pyhänselkä-Nuojua 400 + 100 kilovoltin voimajohtohanke

Hankkeesta vastaava

Fingrid Oyj, yhteyshenkilönä kehityspäällikkö Satu Vuorikoski (konsultti FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy).

Hankkeen ja esitettyjen vaihtoehtojen kuvaus

Fingrid Oyj suunnittelee uutta Muhoksen Pyhänselän ja Vaalan Nuojuan välistä voimajohtoyhteyttä. Tarkasteltavat 400 + 110 kilovoltin voimajohtoreitit sijoittuvat Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kuntien alueille. Valittavasta reittivaihtoehdosta riippuen voimajohtoyhteyden kokonaispituudeksi tulee noin 45 + 2 km. Hankkeen toteutustavan lähtökohtana on uuden voimajohdon sijoittaminen yhteispylväsrakenteena nykyisten voimajohtojen rinnalle.

Tarkasteltava voimajohtoreitti Pyhänselän sähköaseman ja Nuojuan sähköaseman välillä on jaettu kolmeen reittiosuuteen:

Pyhänselän ja Kapustasuon välillä osuudella A voimajohtoreitti sijoittuu nykyisten voimajohtojen rinnalle, näiden itäpuolelle. Reittiosuuden pituus on noin seitsemän kilometriä.

Kapustasuon ja Nuojuan sähköaseman välillä tarkastellaan uuden voimajohdon sijoittamista nykyisten voimajohtojen itäpuolelle (reittivaihtoehto B1) tai länsipuolelle (reittivaihtoehto B2). Reittiosuus B sijoittuu nykyisen 220 kilovoltin voimajohdon Pyhänselän Nuojua rinnalle Askolanniemeen saakka. Vaihtoehtoisten reittiosuuksien B1/B2 pituus on noin 37 kilometriä. Nuojuan sähköaseman läheisyydessä noin 800 metrin matkalla johtojärjestelyt tarkentuvat vasta yleissuunnitteluvaiheessa, ja alue on osoitettu niin sanottuna selvitysalueena.

Lisäksi nykyinen voimajohtoliityntä (osuus C) Utasen sähköasemalle korvataan uudella liitynnällä. Nykyisen 2 x 220 kilovoltin voimajohdon pohjoispuolelle rakennetaan uusi 2 x 110 kilovoltin voimajohto hyödyntäen nykyistä johtoaluetta. Rakentamisen jälkeen nykyiset voimajohtorakenteet puretaan ja tarpeettomaksi jäävästä johtoalueen osasta luovutaan. Reittiosuuden pituus on noin 2 kilometriä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Hankkeen arviointiohjelma on tullut vireille 4.9.2017 ja uusi YVA-laki (252/2017) on tullut voimaan 16.5.2017, jonka mukaisesti hankkeeseen sovelletaan uuden YVA-lain säännöksiä (YVA-laki 40 §). Hanke kuuluu YVA-menettelyn piiriin YVA-lain liitteenä olevan hankeluettelon perusteella. Hankeluettelon mukaan menettelyä sovelletaan vähintään 220 kilovoltin maanpäällisiin voimajohtoihin, joiden pituus on yli 15 kilometriä.

Arviointiselostus tuli vireille 26.4.2018. YVA-lain (252/2017) 8 § mukainen ennakkoneuvottelu järjestettiin 24.5.2017 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Ennakkoneuvotteluun kutsutuista tahoista neuvotteluun osallistuivat yhteysviranomaisen, YVA-konsultin ja hankevastaavan edustajien lisäksi Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnan edustajat.

YVAN ja muiden menettelyjen yhteensovittaminen

Arviointiselostuksessa on kattavasti tuotu esille hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat sekä niihin rinnastettavat päätökset.

2. OSALLISTUMISEN JÄRJESTÄMINEN JA YHTEENVETO ARVIINTISELOSTUKSESTA ANNETUISTA LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Tiedottaminen ja osallistuminen. Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiselostuksesta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen mukaisesti hankkeen todennäköisellä vaikutusalueella. Vireilläolosta ilmoitettiin sanomalehti Kalevassa. Lisäksi hankevastaavalla oli ilmoitus Kalevassa sekä sanomalehti Terveitissä, joka ilmestyy vaikutusalueen kuntien alueella.

Kuulemiseen varattu aika päättyi 29.6.2018. Arviointiselostus oli nähtävillä 10.5.–29.6.2018 Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnanvirastoissa ja pääkirjastoissa sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (Veteraanikatu 1, Oulu), myös sähköisenä osoitteessa www.ymparisto.fi/pyhanselkanuojuavoimajohtoyva

Kuulutus oli nähtävillä Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kuntien sekä ELY-keskuksen internet-sivuilla.

Yleisötilaisuus järjestettiin Utajärvellä, Utajärven koulun auditoriossa 16.5.2018.

Yhteysviranomaisen lähetti lausuntopyynnöt seuraaville tahoille: Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, MTK Pohjois-Suomi ry, Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut, Muhoksen kunta, Museovirasto, Oulunkaaren ympäristöpalvelut, Oulun

seudun ympäristötoimi, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry, Pohjois-Pohjanmaan museo, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto; Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat, Rokua Geopark, Suomen metsäkeskus, Julkiset palvelut, Säteilyturvakeskus, Utajärven kunta, Vaalan kunta.

Näiden lisäksi muilla tahoilla ja kansalaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä hankkeesta.

Hankkeessa on toiminut seurantaryhmä, joka on kokoontunut ohjelma- ja selostusvaiheen luonnosvaiheessa. Seurantaryhmään kutsutut ja osallistuneet tahot on tuotu selostuksessa esiin.

Fingrid on perustanut hankkeen tiedottamista ja osallistumista varten verkkosivut, joilla on myös sähköinen palautejärjestelmä. Arviointiselostuksen nähtävilläoloaikana ei saatu yhtään palautetta.

Yhteenveto saaduista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomaiselle toimitettiin 9 lausuntoa ja 3 mielipidettä. Oulun seudun Ympäristötoimi esittää linjausmuutosta Repokankaan uimapaikan osalta niin, että suosittu ja tärkeän kyläuimapaikan toiminta ei vaarantuisi.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan osalta arviointiselostuksessa on hyvin huomioitu meneillään ollut kaavaprosessi ja nähtävillä ollut kaavaehdotus. Vaihekaavaprosessin loppuvaiheessa kaavaan lisättiin Vaalan Turkkiselän tuulivoima-alueen pääsähköjohdon yhteystarve, jota arviointiselostuksessa ei ole huomioitu.

Muissa lausunnoissa on käsitelty liikenteellisiä vaikutuksia, maisemavaikutuksia, muinaisjäännöksiä, asutusta ja sähkö- ja magneettikenttiä.

Mielipiteissä on tuotu esiin huoli voimajohdon vaikutuksista linnustoon ja vaadittu mahdollisesti menetettyjen tonttien arvojen korvausta. Yhdessä mielipiteessä on esitetty linjausta rakennettavaksi entisen linjan länsi-eteläpuolelle ja toisessa mielipiteessä pohjoispuolelle.

3. ARVIOINNIN RIITTÄVYYS JA LAATU

Yhteysviranomaisen perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa seuraavat henkilöt: Elina Saine (alueidenkäytönasiantuntija, FM), Maria Ekholm-Peltonen (geologi, FM), Anne Laine (ylitarkastaja, FT), Tuukka Pahtamaa (ylitarkastaja, FM), Lotta Sundström (ylitarkastaja, FM), Heli Törrtö (ylitarkastaja, TkL), Heli Kinnunen (ympäristöasiantuntija, FT) ja Päivi Hautaniemi (tietinsinööri, DI).

Arviointiselostus käsittää YVA-asetuksen 4 §:n arviointiselostuksen sisältövaatimukset sekä on laadultaan kokonaisuutena riittävä eikä yhteysviranomaisella ole tältä osin

huomautettavaa. Arvioinnin riittävydestä yhteysviranomaisen tuo esiin seuraavat näkökohdat.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Arvioinnin lähtötietoina on käytetty hankealuetta koskevia selvityksiä, suunnitelmia, julkaisuja sekä tietokantatietoja. Käytettävissä olleita tietoja on täydennetty maastoselvityksin luonnonolojen ja maiseman osalta sekä on laadittu havainnekuvia ja sähkö- ja magneettikentälaskelmia. Yhteysviranomaisen tuo esiin tiettyjä selvitysten pieniä puutteita vaikutustyypeittäisessä tarkastelussa.

Hankkeessa on sovellettu IMPERIA-hankkeen mukaista arviointimenetelmää, joka on vaikutuksen laajuuden määrittämiseen ja arviointikohteen arvottamiseen pohjautuva ympäristövaikutuksen merkittävyyden arviointimenetelmä. Yhteysviranomaisen toteaa IMPERIA-menetelmän vakiintuneen YVA-menettelyihin ja se on käyttökelpoinen tapa arvioida vaikutusten merkittävyyttä.

Ympäristövaikutuksen merkittävyys on määritelty asteikolla Ei vaikutusta - Vähäinen - Kohtalainen - Suuri. Merkittävyyttä arvioitaessa on otettu huomioon vaikutuksen suuruusluokka ja vaikutuskohteen arvo ja herkkyys. Herkkyyskriteerit ja muutoksen suuruusluokan kriteerit on esitetty liitteessä 3. Yhteysviranomaisen toteaa arvioinnin pääasiassa hyvin laadituksi.

Hankkeen vaihtoehdot

YVA-menettely on parhaimmillaan suunnittelun väline ja vaikutusten arviointi tarjoaa vaihtoehtotarkastelulle perustan. Vaikutusten arviointi on tässä hankkeessa tuonut päätöksentekoon tietoa hankkeen vaihtoehtojen vaikutuksista ja haitallisten ympäristövaikutusten lieventämisestä. Arviointiselostuksessa ei ole esitetty nollavaihtoehtoa, koska ratkaisu ei ole mahdollinen kantaverkon toiminnan kannalta. Yhteysviranomaisen katsoo tämän perustelluksi.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tarkasteltavat voimajohtoreitit ja vaihtoehdot sekä poikkileikkaukset ovat samat kuin ohjelmavaiheessa johto-osuuksien A, B ja C osalta. Arviointiselostuksessa on edelleen tarkasteltu johto-osuuden B osalta vaihtoehtoisia sijoituksia eli uuden voimajohdon sijoittamista nykyisen voimajohdon itäpuolelle (vaihtoehto B1) tai länsipuolelle (vaihtoehto B2). Yhteysviranomaisen toteaa vaihtoehtotarkastelun riittäväksi. Pylväspaikat määrittyvät tarkemmassa suunnittelussa, jolloin haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan vielä lieventää.

YVA-ohjelmassa mukana ollut johto-osuus D ja sille sijoittuneet vaihtoehtoiset toteutustavat D1 ja D2 on selostusvaiheessa päädytty esittämään niin sanottuna selvitysalueena Nuojuan sähkölaitoksen läheisyydessä. Johtojärjestelyt tarkentuvat voimajohdon yleissuunnitteluvaiheessa. Kun ottaa huomioon selvitysalueen pienuus sähköaseman tuntumassa ja sille sijoittuvan johtokäytävän lyhyys, yhteysviranomaisen toteaa menettelyn mahdolliseksi.

Vaikutusten tarkastelualue

Tarkasteltavan alueen leveys on vaihdellut arviointityössä suunnitellun voimajohton keskilinjasta mitattuna noin 100 metristä (metsäalueet) jopa useaan kilometriin (avoimet peltoaukeat ja vesistöjen ylitykset) voimajohtojen molemmin puolin. Yhteysviranomaisen pitää vaikutusalueen rajauksia asianmukaisina.

Vaikutukset luonnonympäristöön

Maa- ja kallioperä sekä pohjavedet. Vaikutukset maa- ja kallioperään käyvät hyvin esiin arviointiselostuksessa ja vaikutusten arviointi on asianmukaista. Vaikutuksia pohjaveisiin ei yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ole kaikilta osin tunnistettu, sillä haitallisia vaikutuksia voi tulla, vaikkei toimitakaan pohjaveden varsinaisella muodostumisalueella. Yhteysviranomaisen tarkastelee pohjavesivaikutuksia tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Pintavedet. Yhteysviranomaisen korostaa, että purojen ja norojen ylitysten toteutuksessa tulee ottaa huomioon vesieliöstön vapaa kulku, riittävät vesiensuojelurakenteet sekä rakentamisen haittojen minimoiminen. Pienvesien välittömään läheisyyteen tulee jäädä riittävästi suojaavaa matalaa puustoa tai muuta kasvillisuutta.

Kasvillisuus. Hankealueella on tehty kattavat luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitykset. Selvityksissä on määritetty voimalinjojen alueella olevat luontotyypit ja tunnistettu hankealueelta arvokkaita luontokohteita. Yhteysviranomaisen katsoo tehdyt luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitykset riittäviksi. Selvityksien tuloksista käy ilmi kattavasti alueen arvokkaat luontokohteet ja hankkeen vaikutukset näille kohteille.

Suunniteltu voimajohto ylittää joitain pieniä suoalueita, jotka on arvioitu arvokkaiksi luontokohteiksi. Yhteysviranomaisen katsoo oikeiksi arvioinnin, jonka mukaan voimajohtolinja ei merkittävästi heikennä suoalueiden luonnontilaa eivätkä voimajohtopylväät heikennä suon vesitaloutta. Kivimäen pienialaiselle suokohteelle (0,7 ha) vaikutus on kuitenkin linjausvaihtoehdossa B2 arvioitu kohtalaiseksi ja vaihtoehdolla B1 vaikutuksia ei olisi. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehto B1 on kyseiselle kohteelle vähemmän haitallinen.

Lohiojan raviinisuo on arviointiselostuksessa tunnistettu arvokkaaksi luontokohteeksi. Kohde on soidensuojelun täydennysehdotuskohde. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että vaikka Lohiojan raviinisuo onkin soidensuojelun täydennysehdotuskohde, alue ei kuitenkaan ole lakisääteinen suojelualue. Yhteysviranomaisen tarkastelee vaikutuksia Lohiojan ja Kustunojan raviinisoihin tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Linnusto. Arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa yhteysviranomaisen edellytti luotettavaa kurkiin kohdistuvaa vaikutusarviointia ja kurkien liikehännän selvittämistä. Maastonselvityksiä ei ole tehty eikä selostuksesta käy ilmi mihin tiedot kurkien liikkumisesta Muhoksen soilla perustuvat. Yhteysviranomaisen tarkastelee linnustovaikutuksia tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Muut eläimet. Suunnitellun voimajohtolinjan alueelta on selvityksessä löytynyt viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota hanke ei arvioinnin mukaan heikennä. Yhteysviranomaisen katsoo arvioinnin oikeaksi.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Maisema ja muinaisjäänökset. Arvioinnin ja saadun palautteen perusteella maisemaan ja arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset on arvioitu riittävästi. Kivikautinen irtolöytöpaikan, Perttula (1000031288), luonteen selvittämiseksi on suunniteltu koekaivaus. Yhteysviranomaisen toteaa, että jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa muinaisjäänökset tulee ottaa huomioon. Kohteet on mahdollista ottaa huomioon pylväspaikkojen sijoittelussa ja merkitemällä ne rakentamisen aikana.

Vaikutuksen maankäyttöön, asutukseen, virkistykseen ja elinkeinoihin

Maankäyttö. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että arviointiselostuksessa on käsitelty perusteellisesti hankkeen suhde alueella voimassa ja vireillä olleisiin Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoihin. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaprosessin loppuvaiheessa esille nousi kuitenkin Vaalan Turkkiselän tuulivoima-alueen pääsähköjohdon yhteystarve, jota ei ole arviointiselostuksessa tunnistettu. Turkkiselän YVA-menettely käynnistyi samaan aikaan kuin puheena olevan hankkeen arviointiselostus valmistui, joten Turkkiselän ja puheena olevan hankkeen mahdolliset yhteisvaikutukset on arvioitava tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä.

Yhteysviranomaisen toteaa kaavoituksen osalta, että Muhoksen Kirkonkylän osayleiskaava 2030 on hyväksytty Muhoksen kunnanvaltuustossa 25.6.2018. Lainvoiman saadessaan kaavalla kumotaan voimalinjaa lähinnä oleva osa vuonna 1996 hyväksytystä Kirkonkylän osayleiskaavasta.

Asutus. Suunnitellun voimajohtolinjan läheisyyteen todetaan sijoittuvan hyvin vähän asutusta. 100 metrin vyöhykkeellä suunnitelluista voimajohtoreittivaihtoehdoista sijaitsee yhteensä seitsemän asuinrakennusta ja yksi lomarakennus. Uuden voimajohtolinjan vaikutukset läheisiin asuin- ja lomarakennuksiin on esitetty reittiosuuksittain. Sekä vaihtoehdon B1 että vaihtoehdon B2 reitille sijoittuu asuin- ja/tai lomarakennuksia alle 100 metrin etäisyydelle voimajohtolinjasta. Kokonaisuutena vaihtoehdon B1 haitalliset vaikutukset asutukselle todetaan olevan suuremmat kuin vaihtoehdossa B2. Yhteysviranomaisen tarkastelee asutukseen kohdistuvia vaikutuksia tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Virkistys. Johtoreitit sijoittuvat Rokuan Geoparkin valtakunnallisesti merkittävälle matkailualueelle. Suunnitelluille voimajohtoreiteille sijoittuu Repokankaan uimapaikka, moottorikelkkareitistöä, Tervareitistön patikka- ja hiihtoreitti ja Lumman lenkin luontopolku. Voimajohtohankkeesta ei selostuksen mukaan aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka estäisivät johtoreittejä lähimpien virkistyspalveluiden tai -reitien käytön tai heikentäisivät niiden käytettävyyttä lukuun ottamatta uimarantaa Repokankaalla. Uimaranta sijoittuu voimajohtolinjan toteutuessa kokonaan voimajohtolinjalle, minkä arvioi-

daan voivan heikentää uimarannan käytettävyyttä ja uimarannalle saattaa aiheutua joi-takin toiminnallisia rajoituksia. Yhteysviranomaisen tarkastelee Repokankaan uima-paikkaa tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Elinkeinot. Merkittävin elinkeino voimajohtoreittien alueella on maa- ja metsätalous, jolle kohdistuvat vaikutukset ilmenevät metsätalousmaan menetyksinä ja maatalous-työn vaikeutumisena viljelyalueilla levenevän voimajohtoalueen kohdilla. Vaikutusten arvioidaan jäävän kokonaisuutena vähäisiksi, mutta vaikutus kohdistuu suureen mää-rään metsänomistajia palstojen suuntautuessa poikittain voimajohtoon nähden. Mus-tikkakankaan asemakaavan alueella voimajohtoreitti C sijoittuu osittain teollisuusalu-eelle ja sen todetaan voivan rajoittaa alueen kehittämistä. Yhteysviranomaisella ei ole huomautettavaa elinkeinoihin kohdistuvaan vaikutusten arviointiin.

Liikennevaikutukset

Yhteysviranomaisen pitää hankkeen liikenteellisten vaikutusten arviointia riittävänä. Kaapeleiden, johtojen ja putkien sijoittamiseen maantien tiealueelle ja niiden tiealueella tapahtuviin rakentamis- ja huoltotöihin tarvitaan aina tienpitoviranomaisen lupa (sijoi-tuslupa, työlupa). Myös uusien yksityistieliittymien rakentaminen tai nykyisten liittymien parantaminen edellyttävät ELY-keskuksen myöntämää liittymälupaa. Liikenneviraston YVA-ohjelmalausunnossa esittämät luvat ja määräykset tulee huomioida jatkosuunnit-telussa samoin kuin Liikenneviraston selostuslausunnossaan esittämät ohjeet ja niiden päivitykset.

Vaikutukset ihmisiin

Sähkö- ja magneettikentälaskelmien perusteella hanke ei aiheuta sen välittömässä lähiympäristössä asuville ihmisille suositusarvot ylittävää sähkö- tai magneettikenttää. Tuodaan kuitenkin esiin, että huoli mahdollisista terveysvaikutuksista voi olla todellista. Säteilyturvakeskuksen (STUK) lausunnon mukaan säteilysuojelliset syyt eivät estä voimajohtohankkeen toteuttamista arviointiselostuksessa esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

Meluvaikutusten arvioinnissa on huomioitu voimajohdon rakentamisvaiheen melu sekä toimintavaiheen koronamelu ja muu melu. Aikaisempien mittausten perusteella asumi-seen käytettävien alueiden melutason päivä- ja yöajan ohjearvot (55 ja 50 dB) eivät ylity voimajohtoyhteyksien läheisyyteen sijoittuvien asuin- ja lomarakennusten koh-dalla.

Merkittävimmät vaikutukset ihmisten elinoloihin mainitaan aiheutuvan muutaman yksit-täisen kohteen osalta, joissa voimajohtoreitti sijoittuu alle 100 metrin etäisyydelle asu-tuksesta (johtoreittivaihtoehdot B1 ja B2 sekä johto-osuus C). Ihmisiin kohdistuvassa vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös radio- ja TV-häiriöt, kiinteistöjen arvo ja työllisyys. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu pääasiassa riittävästi.

Voimajohdon vaikutuksia kiinteistöjen arvoon on arvioitu yleisellä tasolla rakennettujen omakotikiinteistöjen osalta. Yhteysviranomaisen tarkastelee Vaalan Oulujokivarren rantaosayleiskaavaa tarkemmin perustellussa päätelmässään.

Yhteisvaikutukset

Hankkeella todetaan olevan yhteisvaikutuksia Fingridin 400 kilovoltin Pyhänselkä-Petäjävesi voimajohtohankkeen (niin sanottu Metsälinja) sekä Tornator Oy:n Utajärven Pahkavaaran tuulivoimapuiston sähkönsiirron 110 kilovoltin voimajohdon (Utasen kautta kiertävä vaihtoehto) kanssa. Pahkavaaran hankkeen voimajohto sijoittuisi Pyhänselkä-Nuojua -voimajohtohankkeen voimajohtojen rinnalle Utaselta Pyhänselän sähköasemalle saakka (johtoreittiosuudet C, B1/B2 välillä Utanen-Kapustasuo ja A). Metsälinja sijoittuu yhteiseen johtokäytävään Pyhänselkä-Nuojua -voimajohdon kanssa johto-osuudella A.

Luontoon kohdistuvista yhteisvaikutuksista on mainittu Kapustasuon suoluontotyyppi-kokonaisuus sekä Repokankaan viitasammakon elinympäristö. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten kannalta merkittävimmät yhteisvaikutukset arvioidaan liittyvän virkistykseen, maiseman muutokseen ja tätä kautta elinympäristön viihtyisyyden muutokseen. Vaikutukset kohdistuvat johto-osuudella B Likasuonpeltojen asukkaisiin ja Repokankaalla uimapaikkaa käyttäviin ihmisiin.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan lähialueen muut hankkeet on tunnistettu. Yhteysviranomaisen tarkastelee yhteisvaikutuksia perustellussa päätelmässään.

Onnettomuudet ja riskit

Voimajohdon rakentamisvaiheessa merkittävin ympäristöriski liittyy selostuksen mukaan työkonoiden polttoaineiden ja kemikaalien varastoinnin ja käsittelyn mahdollisiin häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Tähän varaudutaan etukäteen ohjeistamalla toimintatapoja. Tunnistettujen ympäristökohteiden arvojen säilyminen rakentamisen aikana varmistetaan erillisellä ohjeistuksella. Riskeinä on tuotu esiin myös tulvariski, maanjäristykset, myrskyt ja tulipalot. Yhteysviranomaisen katsoo, että voimajohtohankkeeseen liittyvät onnettomuudet ja riskit on tunnistettu ja arvioitu riittävästi.

Osallistuminen

Arviointiselostuksessa on selvitetty arviointiselostuksesta kuuluttaminen, lausuntojen ja mielipiteiden antaminen ja YVA-tilaisuudet sekä seurantaryhmän toiminta.

Yhteysviranomaisen kehotti arviointiohjelmalausunnossaan harkitsemaan kirjallisen asukaskyselyn tekemistä. Asukaskyselyä ei ole tehty, mutta selostuksen mukaan kaikki voimajohtoreittien välittömässä läheisyydessä tiedossa olevat maanomistajat ovat saaneet kirjeen, jossa on annettu tietoa hankkeesta ja kutsuttu yleisötilaisuuksiin. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä maanomistajille osoitettuja kirjeitä. Kirjeet lisäsivät merkittävästi yleisötilaisuuksiin osallistuvien määrää.

Raportointi

Kieliasu on selkeä ja helposti ymmärrettävä. Selostuksessa on käytetty paljon hyvälaatuksia kuvia ja karttoja auttamaan asioiden ymmärtämistä. Liitekartat ovat erityisen havainnollisia.

Arviointikriteerit sekä vaikutusten merkittävyyden arvioinnin perusteet on tuotu selkeästi esille. Yhteenvetotaulukot ja vaihtoehtojen vertailutaulukko ovat selkeitä ja havainnollisia.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

Arviointiselostuksessa on esitetty taulukon muodossa YVA-asetuksen (277/2017) mukainen selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon. Menettely on riittävä.

4. YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELTU PÄÄTELMÄ

Johtopäätökset hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Pohjavedet. Rokuan ja Hirsijärvi-Ahmas pohjavesialueet ovat vesimääriltään suuria, jolloin suunnittelematon kaivutoiminta voi aiheuttaa haitallista pohjaveden purkautumista, vaikkakin kaivuu tapahtuisi pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen ulkopuolella ja pohjavesialueen reunamilla. Erityistä varovaisuutta tämä vaatii juuri Rokuan pohjavesialueella, jolla esiintyy monin paikoin paineellista pohjavettä ja pohjavesi voi olla hyvinkin lähellä maanpintaa. Pohjaveden korkeustasot pylväiden perustamispaikeilla tulee selvittää vielä tarkemman suunnittelun yhteydessä, jotta voidaan varautua paineellisen pohjaveden hallintaan pylväiden perustusten kaivamisen yhteydessä. Pylväät tulee sijoittaa pohjavesialueille niin, että kaivantoja tulee mahdollisimman vähän ja vaikutukset pohjavesiin jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Pohjavesialueella kaivettaessa ja pohjavettä mahdollisesti pois pumpattaessa tulee myös ottaa huomioon vesilain mukainen ilmoitusvelvollisuus valtion valvontaviranomaiselle eli ELY-keskukselle (VL 2. luku 15 §: 8.9.2017/611). Myös öljyhiilivetyjen, voiteluaineiden ym. haitallisten aineiden pääsy pohjaveteen tulee estää ja toimittaessa pohjavesialueella tulee kaiken kaikkiaan noudattaa erityistä varovaisuutta. Tämä on tuotu esille hyvin arviointiselostuksessa.

Happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyyden todetaan olevan pääosin hyvin pieni tai pieni. Lyhyillä osuuksilla Utajärven taajaman länsipuolella esiintymistodennäköisyys on paikoin kohtalainen ja pohjoisimmaksi sijoittuvalla johto-osuudella Muhoksen taajaman läheisyydessä suuri. Kuten arviointiselostuksessa todetaan, happamien sulfaattimaiden esiintyminen sähkönsiirtoreitillä on selvitettävä tarkemmin erityisesti suuren esiintymistodennäköisyyden alueella jatkosuunnittelun yhteydessä.

Kasvillisuus. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeesta tulee aiheutumaan kohtalaisia haitallisia vaikutuksia Lohiojan ja Kustunojan raviinisoiden kohteille. Vaihtoehto B2 kuitenkin heikentää luontokohteita vähemmän. Yhteysviranomaisen

huomauttaa, että Lohiojan ja Kustunojan rinteet ovat melko jyrkkiä, joten linjalta puustoa raivattaessa tulee huomioida, että rinteisiin ei synny eroosiota. Lohiojan rinteet tulisi siis pitää riittävän kasvipeitteisinä eroosion välttämiseksi, jotta haitallisia vaikutuksia pystytään lieventämään. Pylväspaikat tulee valita niin, ettei eroosiota synny ja luontotyyppi vaurioituu mahdollisimman vähän.

Linnusto. Maastoselvitysten puuttuminen kurkien liikehdinnästä on epävarmuustekijä, jota ei selostuksessa mainita. Selostuksessa olisi ollut hyvä esittää havainnollinen karttakuva, josta olisi käynyt ilmi kurkien tiedossa olevat lepäily- ja yöpymisalueet. Selostuksessa todetaan, että vain pienen osan (arviolta 10-20 %) seudulla lepäilevistä kurjista täytyy lentää voimajohtoreittien yli. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että yli 10 000 kurjen kokonaismäärästä 10 % (1000 kurkea) on kuitenkin suuri määrä. Selostuksessa ei myöskään ole analysoitu uusien, korkeampien voimajohtojen vaikutusta kurkien liikkumiseen eikä laadittu törmäysmallinnusta.

Yhteysviranomaisen katsoo edellä mainituista puutteista huolimatta johtopäätökset linnustoon kohdistuvista vaikutuksista (mukaan lukien kurkien yöpymislennot) oikeasuuntaisiksi. Vaikutusarvioinnin luotettavuutta olisi kuitenkin lisännyt kurkien yöpymislentojen selvittäminen maastossa havainnoimalla. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä lintupallojen asentamista törmäysten välttämiseksi.

Virkistys. Repokankaan uimaranta sijoittuu voimajohton toteutuessa kokonaan voimajohtoalueelle. Oulun seudun Ympäristötoimi katsoo, että Repokankaan uimapaikka voidaan kiertää pienellä linjausmuutoksella, jonka toteutusmahdollisuus tulisi selvittää. Lausunnon mukaan uudet voimajohtot voisivat kulkea uimapaikan koillispuolelta, jolloin suosittu ja tärkeä kyläuimapaikan toiminta ei vaarantuisi. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna uimapaikalle on tulossa ensin Metsälinja ja sen jälkeen puheena oleva Pyhänselkä-Nuojua -voimajohto. Selostuksen mukaan uimarannalle saattaa aiheutua joiakin toiminnallisia rajoituksia. Mitä tämä tarkoittaa, ei tarkemmin avata. Yhteysviranomaisen katsoo, että uimapaikkaan kohdistuvien haitallisten vaikutusten lieventäminen on syytä selvittää vielä jatkosuunnittelussa.

Asutus. Merkittävimmät vaikutukset ihmisten elinoloihin mainitaan aiheutuvan muutaman yksittäisen kohteen osalta, joissa voimajohtoreitti sijoittuu alle 100 metrin etäisyydelle asutuksesta (johtoreittivaihtoehdot B1 ja B2 sekä johto-osuus C).

Arviointiselostuksessa todetaan, että Vaalan Oulujokivarren rantayleiskaavan alueella voimajohtoreitit B1 ja B2 leikkaavat kaavassa osoitettuja uusia asuin- ja lomarakennuspaikkoja ja voivat estää rakennuspaikkojen toteutumisen. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen vaikutuksia Vaalan Oulujokivarren rantaosayleiskaavassa osoitettujen rakentamattomien kiinteistöjen (omakoti- ja loma-asuntotontit) käytettävyyteen olisi tullut arvioida seikkaperäisemmin. Hankkeen jatkosuunnittelussa ja pylväspaikkojen valinnassa tulee huomioida lähimmät asunnot ja loma-asutus ja pyrkiä minimoimaan niihin kohdistuvia haittavaikutuksia.

Selvitysten ja saadun palautteen perusteella yhteysviranomaisen ei näe, että hankevaihtoehtojen toteuttaminen aiheuttaisi sellaisia merkittäviä ympäristövaikutuksia, joi-

den puolesta hanke eri vaihtoehtoinen ei olisi toteuttamiskelpoinen. Arviointiselostuksessa on tuotu esiin, että vaihtoehdon B2 vaikutukset ovat vaihtoehtoa B1 lievemmat, erityisesti arvokkaiden luontokohteiden ja asutuksen kannalta. Yhteysviranomaisen hyväksyy päätelmän, mutta mikäli Pahkavaaran tuulivoimahankkeen voimajohto linjataan Utasen kautta, olisi myös nykyisten johtojen itäpuolelle tulossa 110 kV voimajohto.

Yhteisvaikutukset. Arvioinnissa on pääasiassa tunnistettu eri voimajohtohankkeiden yhteisvaikutukset. Hankkeiden yhteisvaikutuksena metsämaastoon muodostuu johtosuudesta riippuen kahden, kolmen tai viiden rinnakkaisen voimajohtojen yhteinen voimajohtoalue, joka pirstoo metsäalueiden yhtenäisyyttä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että voimajohtoalueen yhä leventyessä haitallisten vaikutusten lieventäminen tulevissa hankkeissa on erityisen tärkeää; tarvittaessa on pyrittävä löytämään vaihtoehtoisia linjauksia.

Merkittävyysarvioinnin oletukset ja epävarmuustekijät. Arviointiselostuksessa esitettyihin johtopäätöksiin ei arvioida sisältyvän merkittäviä epävarmuustekijöitä. Tyypillinen epävarmuustekijä on selostuksen mukaan lopulliset pylväsratkaisut, joita ei vielä arviointimenettelyn kuluessa tiedetä. Pylväiden sijoitussuunnittelussa määritellään pylväiden tarkempi rakenne ja pylväspaikat, jotka määrittyvät mitatun maastoprofiilin ja lujuustarkastelun mukaan.

Vaikutusten arvioinnin todetaan koskettavan usein myös arvoja ja arvostuksia, jotka tuottavat erilaisia näkemyksiä ja merkityssisältöä vaikutusten arviointiin. Hankkeen aikana käytävän vuoropuhelun eräänä tarkoituksena on tuoda esiin erilaisia näkemyksiä vaikutuksista ja niiden merkittävydestä. Tärkeänä tekijänä tässä on kansalaisilta ja järjestöiltä saatava palaute.

Maisemavaikutusten arvioinnin osalta tuodaan esiin, että arvioinnissa ei pystytä tarkasti ottamaan huomioon metsänhoitotoimenpiteiden aiheuttamia vaikutuksia voimajohtorakenteiden näkyvyyteen eikä pihapiirien rakennuksista tai pihapuustosta syntyviä estevaikutuksia.

Arvioinnin pohjaksi tehtyjen luontoselvitysten epävarmuustekijöiden todetaan liittyvän luonnon vuotuiseseen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen keston. Yhteysviranomaisen on tuonut tietyt puutteet esiin perustellussa päätelmässään: linnustovaiikutusten osalta epävarmuustekijöinä ei mainita törmäysriskin arviointia eikä maastonselvitysten puutetta. Kurkien yöpymislentojen selvittäminen olisi lisännyt vaikutusarvioinnin luotettavuutta.

Vaihtoehtojen vertailun laatu. Hankkeessa on vaihtoehtoja vain voimajohtoreittiosuudella B, missä on toisilleen vaihtoehtoiset reitit B1 ja B2.

Arviointimenettelyn vaihtoehtojen vertailumenetelmänä on käytetty niin sanottua erittelevää menetelmää, jossa korostetaan eri arvolähtökohdista lähtevää päätöksentekoa. Menetelmällä voidaan ottaa kantaa vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuuteen ympäristön kannalta, mutta menetelmällä ei voida ratkaista parasta vaihtoehtoa.

Ympäristövaikutusten vertailusta on laadittu yhteenveto sekä sanallisena että taulukkomuodossa. Vertailutaulukoissa on käytetty vaikutuksen voimakkuutta kuvaavaa väriasteikkoa havainnollisuuden lisäämiseksi.

Selostuksen mukaan kokonaisuutena tarkastellen voimajohtoreittivaihtoehdon B1 haitalliset vaikutukset luonnonympäristölle ja asutukselle ovat suuremmat kuin vaihtoehdon B2.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehtoja on vertailtu verraten kattavasti ja tulokset on esitetty selkeästi ja havainnollisesti.

Natura-arvioinnin tulosten huomiointi. Lähimpänä voimajohtoreittejä sijaitseva Natura -alue on Rokua. Hankkeesta on YVA-ohjelmavaiheessa laadittu Natura -arvioinnin tarveselvitys, jonka mukaan hankkeella ei ole todennäköisesti merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Rokuan Natura 2000 - alueelle. Yhteysviranomaisen on jo YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa todennut johtopäätöksen oikeaksi.

Lieventämistoimet. Haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja on käsitelty kunkin vaikutusosion yhteydessä sekä omana lukunaan. Lieventämiskeinoina on mainittu mm. pylvässijoittelu, asianmukaiset työtavat, lintupallot ja rakentamistöiden ajoitus sekä tiedottaminen.

Arvioinnissa on tuotu esiin näkökohtia voimajohton läheisyydessä sijaitsevien asuntojen käytettävyyteen. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä lieventävien keinojen käyttöönottoa asutukselle.

Yhteysviranomaisen toteaa, että omassa luvussa esitetyistä lieventämiskeinoista puuttuvat kasvillisuusvaikutusten ja viitasammakkoon kohdistuvien vaikutusten lieventämiskeinot. Selostuksesta ei myöskään käy ilmi aiotaanko esitetyjä keinoja toteuttaa.

Nuojuan sähköaseman ympäristössä todetaan olevan muutamia asuin- ja lomarakennuksia. Alueen johtojärjestelyt Nuojuan selvitysalueella aiotaan suunnitella vasta voimajohton tarkemmassa yleissuunnittelussa. Arviointiselostuksen mukaan uusi voimajohto ei tulisi nykyistä lähemmäs asuinrakennuksia. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että suunnittelussa pyritään lieventämään asuin- ja lomarakennuksiin kohdistuvia vaikutuksia.

Myös muihin asuin- ja lomarakennuksiin sekä Repokankaan uimapaikkaan kohdistuvia haitallisia vaikutuksia tulee lieventää mahdollisuuksien mukaan. Rakentamisen aikana tulisi mahdollisuuksien mukaan jättää kasvillisuutta eroosion välttämiseksi. Pahkavaaran tuulivoimahankkeen jatkosuunnittelussa jää pohdittavaksi sen ja puheena olevan voimalinjan yhteisvaikutusten lieventäminen.

Toteuttamiskelpoisuus. Hankkeen toteuttamiskelpoisuus edellyttää, että hanke on ympäristöllisesti hyväksyttävä eikä hankkeesta muodostu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia millään vaikutusarvioinnin osa-alueella. Arviointiselostuksessa todetaan kaikkien voimajohtoreittiosuuksien ja niiden toteuttamisvaihtoehtojen olevan toteuttamiskelpoisia. Hankkeen riskinarvioinnissa tai yhteisvaikutusten arvioinnissa ei ilmennyt sellaisia riskejä tai yhteisvaikutuksia, jotka vaarantaisivat toteuttamiskelpoisuuden.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arvioinnin ja saadun palautteen perusteella hanke ja sen vaihtoehdot voidaan päätellä toteuttamiskelpoiksi, kunhan arvioinnissa ja tässä lausunnossa esitetyt lieventämiskeinot otetaan huomioon.

Perustelut

Yhteysviranomaisen lausunto perustuu ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017) 19 § mukaisesti vaatimukseen arviointiselostuksen sisällöstä sekä Valtioneuvoston asetuksen ympäristövaikutusten arvioinnista (277/2017) 4 §:n 1 momentin mukaisesti kohtiin. Arvion mukaan laissa ja asetuksessa edellytetyt vaatimukset täyttyvät.

Muita huomioita

Arviointiselostuksessa todetaan Fingridin seuraavan isojen voimajohtohankkeiden toteutuksen laatua teettämällä erilaisia maanomistaja- ja viranomaiskyselyjä. Kyselyissä selvitetään miten voimajohtoalueen maanomistajat ja hankkeessa mukana olleet viranomaiset ovat kokeneet hankkeen toteutuksen ja millaisia vaikutuksia ihmisten elinoloihin voimajohtolla on käytännössä ollut. Selostuksen mukaan nyt tarkasteltavan voimajohtohankkeen valmistumisen jälkeen on suunniteltu teetettävän vastaavantyyppinen palautekysely, mutta erillisen seurantaohjelman laatimista ei pidetä tarpeellisena. Yhteysviranomaisen pitää Fingridin käytäntöä hyvänä.

5. YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELLUSTA PÄÄTELMÄSTÄ TIEDOTTAMINEN

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen perustellun päätelmän hankkeesta vastaavalle. Kopiot arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteysviranomaisen on jo toimittanut hankevastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan sähköisesti Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa.

Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä lähetetään myös tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille. Lisäksi perusteltu päätelmä on nähtävillä sähköisesti osoitteessa www.ymparisto.fi/pyhanselkanuojuavoimajohtoyva

6. Suoritemaksu, määräytymisen perusteet ja maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Suoritemaksu 11 000 €

Maksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun, 1.1.2018 voimaan tulleen valtioneuvoston asetuksen 1066/2017 liitteenä olevan maksutaulukon perusteella.

Laskun lähettäminen

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä ovat ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Johtaja

Jonas Liimatta

Ympäristöasiantuntija

Heli Kinnunen

LIITTEET

Liite 1: Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
Liite 2: Lausunnot ja mielipiteet

Jakelulista

Fingrid Oyj
Muhoksen kunta
Utajärven kunta
Vaalan kunta
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Pohjanmaan museo
Liikennevirasto
Oulun kaupunki, Oulun seudun ympäristötoimi
Pudasjärven kaupunki, Oulunkaaren ympäristölautakunta
Säteilyturvakeskus (STUK)
Yksityishenkilöt, jotka ovat jättäneet kannanottonsa
Energiavirasto
Maanmittauslaitos

LIITE 1. MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Oikaisuvaatimusviranomainen

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua **Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta**.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle **kuuden (6) kuukauden kuluessa** lausunnon antamispäivästä, jolloin lausunnosta perittävä maksu on määrätty.

Oikaisuvaatimuskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava:

- oikaisua vaativan nimi, kotikunta ja postiosoite
- lausunto, jonka maksua vaaditaan muutettavaksi, alkuperäisenä tai kopiona
- oikaisu, joka maksuun vaaditaan
- oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimuskirjelmä on oikaisua vaativan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos oikaisua vaativan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos oikaisuvaatimuksen laatija on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi, postiosoite ja kotikunta.

Oikaisuvaatimuskirjelmän perille toimittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kirjaamoon. Oikaisuvaatimuskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai valtuutetun asiamiehen välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, lähetin välityksellä, telekopiona tai sähköpostina. Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se on perillä viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aukioloajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuskirjelmän toimittamisesta telekopiona tai sähköpostina säädetään tarkemmin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003)

Yhteystiedot

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
postiosoite PL 86, 90101 Oulu
käyntiosoite Veteraanikatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
telekopio 08 8162 869
sähköposti kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi
virka-aika 8.00 - 16.15

LIITE 2. LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaiselle toimitettiin yhteensä 12 lausuntoa ja mielipidettä. Lausunnoissa mukana olleita liitteitä ja karttoja ei esitetä tässä, mutta ne on toimitettu hankevastaavalle. Myös kiinteistötunnukset ja tilan nimet sekä lausuntojen johdantotekstit on poistettu.

Liikennevirasto

Liikenneviraston näkemyksen mukaan YVA-selostuksen liikenteellisten vaikutusten arviointi on riittävä, eikä Liikennevirastolla ole erityistä huomautettavaa YVA-selostuksesta.

Liikenneviraston YVA-ohjelmasta antamassa lausunnossa esitetyt luvat ja määräykset tulee huomioida jatkosuunnittelussa. Liikennevirasto on päivittänyt *Suosituksset ilma-johtojen alikulkukorkeuksista vesialueilla*, jotka ovat tulleet voimaan 12.6.2018 (Liikenneviraston ohjeita 15/2018). *Radanpidon turvallisuusohjeet* on myös päivitetty, ja uudet ohjeet ovat tulleet voimaan 12.6.2018 (Liikenneviraston ohjeita 7/2018).

Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen L-vastuualue.

Muhoksen kunta

Muhoksen kunnalla ei ole huomautettavaa Fingrid Oyj:n voimajohtohankkeen arviointiselostuksesta.

Oulun kaupunki, Oulun seudun ympäristötoimi

Fingrid Oyj suunnittelee uutta voimajohtoa Muhoksen Pyhänselän ja Vaalan Nuojuan välille. Uuden 400 + 110 kilovoltin voimajohdon pituus on noin 45 kilometriä ja se sijoittuu Vaalaan, Utajärvelle ja Muhokselle. Lähtökohtana on yhteispylväs rakenne ja nykyisten voimajohtoreittien hyödyntäminen. Voimajohdon rakentaminen ajoittuu vuosille 2020-2021.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus on nähtävillä. Arviointiselostukseen on koottu tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä hankkeen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista. Hankkeen yhteysviranomaisen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pyytää Oulun seudun ympäristötoimen lausuntoa arviointiselostuksesta 29.6.2018 mennessä. Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunnan toimialueeseen kuuluu hankealueen kunnista Muhoksen kunta, joten lausunnossa on keskitytty siihen osuuteen, mikä sijoittuu Muhoksen kunnan alueelle. Muhoksen puolella voimajohtoreitti kulkee yhteensä noin 11 km matkan välillä Pyhänselkä – Utajärven kunnan raja.

Muhoksella voimajohtoreitin lähietäisyydelle ei sijoitu asutusta tai teollisuusrakentamista, luonnonsuojelualueita, geologisia arvokohteita eikä pohjavesialueita. Arvokaina luontokohteina Muhoksen alueelta on inventoitu Repokankaan viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka sekä Kapustasuo, arvokas suoluontokohde. Näihin kohdistuvien vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi, mikäli rakentamistyöt suoritetaan Repokankaalla viitasammakon kutuajan ulkopuolella ja Kapustasuolla roudan aikaan. Voimajohtolinjan läheisyydessä sijaitsee Repokankaan kulttuuriperintökohde. Lisäksi

Repokankaalla nykyisten voimajohtojen alle sijoittuu Repokankaan uimapaikka, jonka maisemakuvaan kohdistuvan haitan arvioidaan olevan vähintään kohtalainen.

Muhoksen alueella Repokankaalla johtoreitin välittömässä läheisyydessä todennäköisyys happamien sulfaattimaiden esiintymiseen on suuri, muualla pieni tai hyvin pieni.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 27.9.2017 § 122 antamassaan lausunnossa ympäristötoimi totesi, että Kapustasuon pohjoispuolella voimajohtolinjauksen välittömään läheisyyteen sijoittuu maa-ainesten ottoalue sekä ylijäämämaiden hyödyntäminen-alue, joita ei oltu esitetty maa-ainesten ottoalueita kuvaavassa karttakuvassa. Tämä aluekokonaisuus on kirjattu arviointiselostuksen kohtaan 8.2.2 (Maatalous- ja peltoalueet sekä luonnonvarojen hyödyntäminen).

Ympäristötoimi toteaa, että mikäli Repokankaalla voimajohtot toteutetaan suunnitellusti, niin Repokankaan uimapaikka jää täysin voimajohtojen (4 kpl) alle. Tämä väistämättä vaarantaa lammen uimapaikkakäytön. Ympäristötoimen mielestä Repokankaan uimapaikka voidaan kiertää pienellä linjausmuutoksella, jolloin uudet voimajohtot kulkevat uimapaikan koillispuolelta. Tällöin suositun ja tärkeän kyläuimapaikan toiminta ei vaarantuisi. Ympäristötoimen mielestä edellä mainitun linjausmuutoksen toteutusmahdollisuus tulee selvittää.

Ympäristötoimella ei ole muilta osin huomautettavaa Pyhänselkä-Nuojua voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Arviointimenettelyssä tarkastellaan Fingrid Oyj:n uutta 400 + 110 kV voimajohtoyhteyttä Muhoksen Pyhänselän ja Vaalan Nuojuan sähköasemien välille. Hanke sisältää uuden voimajohton rakentamista noin 45 + 2 km nykyisen voimajohton rinnalle leven-tään maastokäytävää 32-34 m johtovälistä riippuen. 2 km johto-osuudella Utasen sähköasemalle uutta maastokäytävää tarvitaan 23 m leveydeltä, mutta samalla toiselta reunalta 33 m johtoalueesta voidaan luopua. Hanke on osa kantaverkon pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmaa, jossa etelä-pohjoissuuntaista sähkön siirtokapasiteettia vahvistetaan uusilla 400 kV voimajohtoyhteyksillä ja korvataan vaihteittain koko Oulujoen alueen ikääntyvä 220 kV sähkönsiirtoverkko 400 kV verkolla. Tarkasteltava voimajohtohanke on myös tärkeä osa tulevaisuudessa rakennettavaksi suunniteltua 400 kV voimajohtoyhteyttä Itä-Suomen suuntaan. Hankkeen toteuttamatta jättäminen ei ole mahdollista, koska kantaverkkoyhtiö ei voi tulevaisuudessa hoitaa sähkönsiirtoa ja taata käyttövarmuutta sähkömarkkinalain asettamien velvoitteiden mukaisesti.

Arviointiselostuksessa on käsitelty perusteellisesti hankkeen suhde alueella voimassa ja vireillä olleisiin Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoihin. Kuitenkaan Vaalan osalta Kainuun maakuntakaavoja ei ole esitelty, mutta Kainuun maakuntakaavojen asiat päi-vittyvät Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan saatua lainvoiman.

Hankealueella on voimassa viisi maakuntakaavaa ja lisäksi on hyväksytty, mutta ei vielä lainvoimainen, Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava. Utajärven ja Muhoksen kunnissa ovat voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava (2005), Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava (2015) ja 2. vaihemaakuntakaava (2017). Vaalassa on ennen 3. vaihemaakuntakaavan voimaantuloa voimassa myös Kainuun maakuntakaava 2020 (2009) ja Kainuun kaupan maakuntakaava (2016). Kun 11.6.2018 maakuntavaltuustossa hyväksytty Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava saa lainvoiman, niin vaihemaakuntakaavat 1. - 3. korvaavat kokonaisuudessaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan ja Vaalan osalta myös Kainuun maakuntakaavat sekä

mm. sähköverkon osalta päivitty myös 1. vaihemaakuntakaava. Voimassa olevissa maakuntakaavoissa arviointimenettelyssä olevaa voimajohtoyhteyttä ei ole huomioitu, mutta olemassa oleva 220 kV voimajohto on esitetty. Muhoksella Pyhänselkä-Kapustasuo välille on 1. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu kaksi uutta 400 kV pääsähköjohtoa, jotka liittyvät Kokkolan (toteutettu) ja Keski-Suomen (YVA tehty) suunnan voimajohtoihin. Koko hankealueen käsittävässä 3. vaihemaakuntakaavassa arviointimenettelyssä oleva voimajohtoyhteys on jo huomioitu ja se on osoitettu 400 kV ohjeellisena pääsähköjohtona, joka ei ota tässä vaiheessa vielä kantaa voimajohdon tarkkaan sijaintiin.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan osalta arviointiselostuksessa on hyvin huomioitu meneillään ollut kaavaprosessi ja nähtävillä ollut kaavaehdotus. Kaavaprosessin loppuvaiheessa esille nousi kuitenkin Vaalan Nuojuan ja Joroisten Huutokosken välille kaavailtu 400 kV voimajohtohanke, joka taustaselvitysten perusteella osoitettiin pääsähköjohdon yhteystarpeena. Samoin prosessin loppuvaiheessa kaavaan lisättiin Vaalan Turkkielän tuulivoima-alueen pääsähköjohdon yhteystarve, jonka päätepisteenä olisi Nuojuan sähköasema. Myös Utajärven Pahkavaaran ja Maaselän tuulivoima-alueiden voimajohtoyhteystarpeita tarkennettiin vaihtoehdoisen 110 kV Pahkavaara-Maaselkä-Utanen-Pyhänselkä voimajohdon yhteystarve-merkinnän osalta. Muilta osin nähtävillä ollut kaavaehdotus on maakuntavaltuustossa hyväksytyn 3. vaihemaakuntakaavan mukainen. Edellä esitetyt asiat on huomioitu ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa lukuun ottamatta Vaalan Turkkielän tuulivoima-alueen pääsähköjohdon yhteystarvetta Nuojuulle.

Arviointiselostuksessa on hyödynnetty hyvin olemassa olevaa materiaalia ja aiemmin annettuun palautteeseen on myös reagoitu. Hankkeen todennäköisiä vaikutuksia ja mahdollisia lieventämiskeinoja on arvioitu hyvin. Myös yhteisvaikutukset mahdollisiin muihin hankkeisiin on nyt arvioitu. Vähäisiä ja joitain osin kohtalaisiakin haitallisia vaikutuksia hankkeella toteutuessaan on, mutta miltei osin vaikutukset eivät ole merkittävästi haitallisia. Kaikki arvioidut voimajohto-osuudet ja niiden toteuttamismahdollisuudet on todettu toteuttamiskelpoisiksi.

Pohjois-Pohjanmaan liitolla ei ole Pyhänselkä-Nuojua voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta huomautettavaa.

Pohjois-Pohjanmaan museo (rakennettu kulttuuriympäristö)

Selostuksessa on arvioitu vaikutuksia Muhoksen Pyhänselän ja Vaalan Nuojuan väliselle alueelle, jonne hankkeessa on tarkoitus rakentaa 400+110 kV:n voimajohtokanava, joka sijoittuu koko matkaltaan nykyisen voimajohtolinjan rinnalle, levennyksenä. Tarkasteltavan voimajohtoyhteys on pituudeltaan 45 km. Hankkeen toteutustapana on uuden voimajohdon asentaminen yhteispylväsrakenteena. Hankkeen 0-vaihtoehto eli toteuttamatta jättäminen ei ole mahdollista. Vaikutusalueella on samanaikaisesti myös muita hankkeita, jotka liittyvät tuulivoimaloiden sähkösiirtoon tai voimajohtohankkeita reiteillä Pyhänselkä - Petäjävesi ja Pyhänselkä - Keminmaa sekä kaavoitushankkeita ja maa-ainestenottoja.

Reitti on jaettu kolmeen sisällöltään erilaiseen jaksoon. Reittiosuus A kulkee Muhoksen Pyhänselän ja Kapustasuon välillä, jossa maisema on nuorta metsää tai ojittamatonta suoaluetta. Keskimäinen reittiosuus on vaihtoehdoiset itäpuolinen B1 ja länsipuolinen B2 osuudet välillä Kapustasuo ja Vaalan Askolanniemi. Reitti on nuoren metsän ja peltoaukeiden osin käytöstä poistuneiden peltojen alueella. Puhakansoilla molemmat reitit kulkevat arvokkaan Rokuan tuuli- ja rantakerrostumien alueella. Utajärvelle sijoittuva reittiosuus C on 2 km mittainen ja se liittyy Utasen sähköasemaan.

Olemassa olevat johtokanavat ovat nykyisellään varsin leveitä, mikä on tuotu esiin havainnekuvin. Selostuksessa on havainnoitu vaikutukset arvokkaaseen maisemaan sekä kulttuuriperintöön/-ympäristöön valtakunnallisella että maakunnallisella tasolla. Kohteet on lueteltu ja kohteita on myös kuvattu sekä sijainnit merkitty havainnollisesti karttapiirroksiin. Pääosin reitti kulkee metsätalousalueen halki, selvitysalueen läheisyyteen jäävät yksittäiset asuinrakennukset ja loma-asunnot sekä arvokohteet kohteet on merkitty karttaan. Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa Pyhänselkä – Nuojuan voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Pohjois-Pohjanmaan museo (arkeologinen kulttuuriperintö)

YVA-menettelyn aikana on hankealueella tehty riittävä arkeologinen inventointi (Pyhänselkä (Muhos) – Nuojua (Vaala) 400+110 kV voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 16.-17.10.2017, Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut). Hankealueelta tunnetaan neljä kiinteää muinaisjäännöstä, kvartsiasuinpaikka Mustikkakangas 2 (1000023675) ja kuoppakohteet Askolankangas (785010025), tiedossa ollut aiemmin tarkastamaton Rimminsilta (1000020488) ja uusi kohde Talliniemi 2 (1000031793), sekä yksi kivistinen irtolöytöpaikka Perttula (1000031288). Viimeksi mainitun luonteen selvittämiseksi on suunniteltu koekaivaus (kohta 7.3.3). Kohteet on mahdollista ottaa huomioon pylväspaikkojen sijoittelussa ja merkitsemällä ne rakentamisen aikana. Hankkeen vaikutus muinaisjäännöksiin on arvioitu kokonaisuudessaan vähäiseksi (kohta 7.6).

Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Pudasjärven kaupunki, Oulunkaaren ympäristölautakunta

Oulunkaaren ympäristöpalveluilla ei ole lisättävää Pyhänselkä-Nuojua voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 6.10.2017 antamaansa lausuntoon. Hankkeen vaikutukset asutukseen on tuotu arviointiselostuksessa esille riittävällä tavalla.

Säteilyturvakeskus (STUK)

Arviointiselostuksessa on huomioitu STUKin aiemmin antama lausunto hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Lisäksi on esitetty laskelmat nykyisten ja uusien voimajohtojen aiheuttamista sähkö- ja magneettikentistä alle 100 m etäisyydellä uuden voimajohtoalueen keskilinjasta. Magneettikentät on laskettu tuleville vuosille ennustetuilla keskimääräisillä virroilla. Arviointiselostuksessa esitettyjen laskelmien tulosten ja muiden teknisten tietojen perusteella uudet voimajohtot eivät merkittävästi lisää lähimpiin asuin- ja lomarakennuksiin kohdistuvaa magneettikenttää.

STUK toteaa, että säteilysuojelulliset syyt eivät estä voimajohtohankkeen toteuttamista arviointiselostuksessa esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

Vaalan kunta

Vaalan kunnalla ei ole arviointiselostukseen huomautettavaa.

Mielipide 1

Muhoksen Pyhäselän ja Vaalan Nuojuan välisestä voimajohtohankkeeseen. Esitän että uusi johtolinja tulisi entisen linjan länsi-eteläpuolelle.

Perusteluna esitän.

Uusi linja tulisi kiini pihapiiriin, jos se rakennetaan itä-pohjoispuolelle

Talvella pakkasilla johdosta pitää voimakasta ääntä, myös kesällä tuulella langat ujeltaa voimakkaasti häiriten asumista.

Mielipide 2 (liitteenä kartta lintujen lentoreitistä)

Pyhäselkä-Nuojua 400-110 kilovoltin voimajohtohanke.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus.

Vaikutukset luonnonympäristöön.

Alueen linnustoon on väärä ja toisen käden tietoon perustuva.

Välillä Käyräkangas-Suokoivisto on huomattava kurkien-joutsenten ruokailu-lepo-muuttoreitti nimen omaan syksyllä hyvinä syksyinä kymmeniä tuhansia ja pienemmät päälle.

Uusi linja tulee parhaalle lentokorkeudelle ukkosenjohdin 35 m muut langat siitä alas-päin ja toinen linja vieressä on siinä linnuilla väistelemistä pyytää 365 vuorokautta vuodessa. Se ei varmaan riitä että laitetaan lintupalloja ylimpään lankaan pitää laittaa kaikkiin lankoihin ja vanhaan 220 kilovoltin lankoihin.

Minulla ei ole parempaa karttaa enkä tiedä saako tätä teidän karttaa kopioida tästä näkee kuitenkin aika tarkasti missä lentoreitti sijaitsee käytännössä merkitty kynällä.

Mielipide 3

Hankkeen esittelytilaisuudessa 18.09.2017 Utajärvellä luvattiin Nuojuan Tallikankaalla olevista mahdollisesti menetetyistä tonteista maksaa täysi korvaus, jos linja levenee eteläpuolelle.

Tilaisuudessa 16.05.2018 Utajärvellä FCG:n esittelijän selvitys antoi ymmärtää, että menetyksemme ovat hyvin vähäisiä.

Haluan tarkentaa edelleen, kuten palutteessani 9.10.2017, että tontit ovat meille tärkeät tulevaisuuden varalle ja vaadimme edelleen, että mahdollisesti menettämämme tonttien arvot korvataan meille täysimääräisenä.

Lisäksi tulemme vaatimaan jäljelle jäävästä kapeasta metsäkiilasta ylimääräisen haittakorvauksen lunastussopimukseen, koska jos linja toteutuu rannan puolelle, loppu metsä siltä osin on menehtetty ensimmäisessä kovassa tuulessa, ja maisema tuhoutuu täysin.

Toivomme edelleen, että linjan levennys tulee vanhan linjan pohjoispuolelle, jolloin haittavaikutukset ovat meille pienemmät.